

Café Morgen

Van Renée Kapitein verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos *uitgevers*

Waarom we huizen bouwen

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Renée Kapitein

Café Morgen

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 5620 9

© 2023 Renée Kapitein

Omslagontwerp en -illustratie © Nanja Toebak

Foto auteur © Boris Suyderhoud

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

‘Als het voelt alsof er geen plek voor je is op deze wereld, moet je je niet afvragen wat er mis is met jou, maar wat er mis is met de wereld.’

Door Marian Donner aan Virginia Woolf toegeschreven quote – maar (ook door haar) niet terug te vinden

‘Ga niet aan jezelf gummen. [...] zodat je overal kunt zijn. Onbescheiden kunt zijn. Veel kunt zijn. Voor mijn part te veel. Dan rekt je omgeving maar op, tot ze je past.’

Stella Bergsma – *Nouveau Fuck*

Het eerste wat ik wil zeggen is dat ik hier alleen sta. Nee, dat moet ik anders zeggen. Ik bedoel niet dat ik in m'n eentje ben, ik bedoel dat dit mijn werk is. Dat ik niets anders doe. Dit er niet bij doe. Nee, ik doe dit en niets anders. Ik sta hier. Ik ben hier. Dat bedoel ik. Ik ben barvrouw. Niets anders. En dat is goed. Want ik ben goed. Ik doe iets waar ik goed in ben en dus hoef ik me er niet voor te verontschuldigen. Sorry. Ik moet je alleen verwelkomen. Hallo. Hoi, ik ben Loes, ik zal voor je zorgen. Daar ben ik voor. Welkom. Goed dat je er bent. Goed dat je hier bent.

Hier, in café Morgen. Het café om de hoek, ook als het een heel lange hoek is. Het buurtcafé, ook als je niet uit de buurt komt. Of nog nooit in de buurt bent geweest. Het bruine café, wit geschilderd. Het café waar je best in je eentje een biertje kan drinken. Of koffie (maar zonder laptop, die zijn verboden hier, pak gerust de krant, of een boek. Of zoals iedereen, je telefoon). Waar je nieuwe mensen ontmoet of door oude met rust gelaten wordt. Waar je een fluitje pils bestelt of doet alsof je verstand hebt van lokale brouwerijen. Hier, met oude banken, nog oudere lampen en een nieuwe betonnen vloer. Met een muur

twee keer zo dik door de posters, en een sjoelbak ertegenaan (er wordt nooit gespeeld). Het is nu rustig. Maar het kan hier spoken. Gelukkig. Ik hou niet van stille dagen. Als het stil is komt de chaos. Boekje lezen. Mensen vergeten. Overal glazen. Kopjes half opgedronken koffie. En de twijfel. Wat doe ik hier? Waarom ben ik hier? Ik moet een baan. Een echte, aan een bureau, op een kantoor, met kantooruren en kantoormensen. Een baan zoals mensen hebben: negen uur beginnen, halfzes klaar. Vierentwintig vakantiedagen. Laptop van de zaak. Een thuiswerkplek. Vrijmibo met lauwe bitterballen. Agenda vol. Vergadering, meeting, kopje koffie met een collega. Even een blokje om. Mail. Chat. Contact. Contact. Contact. Nog een koffie. Een theetje misschien. Ik moet nu echt even door! Acht uur zitten. Altijd dat zitten. Dat zitten en typen. Zitten en typen. Met heel weinig ruimte. Te weinig ruimte. Voor mij. Ik weet dat. Ik had zo'n baan. Maar nu ben ik hier. En als ik het druk heb is dat prima. Meer nog. Als ik het druk heb ben ik blij. Want dit is wat het is. Dit is wat ik doe. Welkom. (Of zei ik dat al.)

Het is een gewone dag. Het is een gewone dag. Het is een gewone dag. Ik mag een donut als ontbijt. Ja, ik mag altijd een donut als ontbijt – ik ben een volwassen vrouw en als ik een donut wil als ontbijt, dan mag ik dat. Ik hoef geen calorieën te tellen. Ik hoef geen balansdag, geen schaamte, geen schuld, enkel een donut. Ik heb honger. Dus ik haal een donut als ontbijt, bij het koffietentje op de hoek; alleen een donut, geen koffie. Ik haal een donut en wandel naar Morgen. Een krantje, de donut. Deur dicht, café nog gesloten. Heerlijk. Nog een uur alleen.

Ik ben hier graag alleen. Koffiezetapparaat aan (dat duurt even, of eigenlijk best lang. Dat duurt best lang, dus je moet de tijd hebben). Lichten aan, krantje erbij. Koffie (nee, nog steeds niet warm. Het is zo'n groot Italiaans espressoapparaat, dat heeft de tijd nodig. Ik heb de tijd, maar wil ook koffie).

Het is een gewone dag. Het is een gewone dag. Het is een gewone dag. Maar ik mag de tijd nemen. Zoals ik graag de tijd neem voor ik begin. Als je werk pas in de middag begint, dan moet je de ochtend voor jezelf gebruiken. Uitslapen. Rustig aan doen. Daar is deze maatschappij niet op ingesteld, maar het is nacht als ik klaar ben vanavond, dus ik ben niet lui, ik ben vrij.

En in de vrije uren voor mijn werk ben ik nu eenmaal graag óp mijn werk. Dan ben ik er maar vast, geen gehaast.

De deur even open, de biergeur eruit, glasbak naar buiten, misschien alvast even dweilen. Deur weer op slot, omdat hij... zodat ze me met rust laten.

En natuurlijk poepen met de deur open. Ik kan van weinig meer genieten. Alsof ik mijn territorium afbaken. Dit is mijn plek.

Krant. Donut. Koffie? Ja, eindelijk warm. Bonen malen, koffiezetten, een glas water, zitten aan de grote tafel. Krantje, koffie, donut en welja, ook dat broodje met hummus. Nog een uur voor we opengaan. Het was niet druk gister, er is weinig om op te ruimen, behalve m'n eigen zoi. Jasper en ik waren de laatsten. Ik liet onze glazen staan – maakt niet uit, ik open toch, de Loes van morgen ruimt wel op, de Loes van morgen vindt dat niet erg, de Loes van morgen heeft alle tijd en nog niets gedronken. De Loes van morgen... ach, die vergeeft het me vast wel. Nou, mooi niet. De Loes van vandaag is ouder en wijzer en vindt je een sukkel. Je had op zijn minst even de glazen om kunnen spoelen, een lapje over de bar, de asbak leeg. Wat 's nachts vier glazen en een paar peuken lijkt, is in het daglicht een vuilnisbelt. De asbak neemt alle lucht in de ruimte over. De bar plakt aan m'n mouw. Een slijmerig doekje. De flessen op de bar zijn een feestje voor de vliegjes (zelfs in de winter). En een dag die begint met een feestje voor vliegen valt altijd tegen.

Nieuw sopje dus. Nieuwe doekjes. Nieuwe theedoek alvast in mijn achterzak (ik verlies die theedoek de hele dag door en de hele dag door wordt hij voor me opgeraapt. Misschien zijn het mannen die zich in een moderne romcom wanen. Of willen ze gewoon aardig zijn. Ik kan de theedoek ook aan mijn broek knopen, maar dat haalt een deel van de charme weg, en dan

hangt-ie op een gegeven moment altijd in de wc). Bar schoon, slokje koffie. Die is koud inmiddels.

De wasbak vol laten lopen. De glasbak legen om de hoek. Daarna is het beter chillen. Rustig zitten. Het terras van het slot, de regen van de banken, luifels open, kaarten op tafel – mijn god, wat zijn ze vies –, kaarten schoon, de kaarten op tafel. Zitten, ga nou even zitten, de dag duurt nog lang genoeg, we zijn nog niet open en ik heb mijn koffie nog steeds niet op. Telefoon, nee, geen telefoon. Telefoon achter de bar. Krantje. Lezen. Gewoon even lezen. Tijd voor jezelf. Tijd voor jezelf. Neem verdomme nou wat tijd voor jezelf. Zeker vandaag. Helemaal vandaag. Vandaag mag je doen wat je wil, en wat je wil is nu even de krant lezen. Zonder telefoon. Zonder serie. Met muziek. Ja, muziek. Muziek, nieuwe, warme koffie. Glaasje spa rood (veel ijs, veel limoen). Alvast meer limoenen snijden. Glazen op hun plek. Hoe laat is het? Nog drie kwartier. Alsjeblieft, lieve Loes, geniet er nou even van. Misschien kan ik even buiten gaan zitten. De regen is gestopt. Gewoon even zitten. Kijken naar wat er voorbijkomt:

De moeders met kinderwagens.

De studenten net uit bed.

De man op de versierde fiets: hij zingt, hij zwaait (het is mooi weer).

De jongens op weg naar de kappers.

Chris, op weg naar de coffeeshop:

Hé Loes!

Zie ik je zo nog?

Ik moet werken.

Een vader met een kleuter op een fietsje.

De kleine hondjes. De grotere honden. De Hele Grote Hond, die bijna een wolf is.

De blauwe man met de labrador die altijd los mag (de blauwe man is echt blauw, tattoos over zijn hele lichaam).

Ik zag ooit iemand met een varkentje aan een lijn (hij deed heel hard alsof dat niet iets opmerkelijks was).

De fietsenmaker.

Een taxichauffeur die bijna een fietser aanrijdt.

En de bus die bijna de taxichauffeur aanrijdt.

Drie jochies met een zak snoep.

Buurvrouw. Ah, Buurvrouw.

Dag Buurvrouw.

Lieverd, ben je al open?

Voor u altijd.

Buurvrouw. Ze weet best hoe laat we open zijn, ze is hier elke dag. Ze gebruikt haar leeftijd om openingstijden te negeren, om gewoon binnen te wandelen wanneer ze wil. Maar je vergeeft het haar. Ik vergeef het haar. Ik weet niet of ze eenzaam is. Ik weet niet of ze tijd heeft om eenzaam te zijn. Ze is altijd hier.

Koffie?

Met melk graag.

Dat weet ik. Natuurlijk weet ik dat. Ik heb meer kopjes koffie gezet voor Buurvrouw dan voor mijn eigen moeder. Ik heb meer koffies verkeerd voor Buurvrouw gemaakt dan voor ieder ander mens. Ik zet koffie, ik warm melk, ik roer anderhalf zakje suiker door het kopje. Ik zet het neer voor Buurvrouw, een glaasje water ernaast (dat drinkt ze niet, maar het kan nooit kwaad).

Dank je.

Ik vouw de krant dicht, stop de laatste hap van het broodje in mijn mond, gooi mijn koude koffie weg; nu Buurvrouw er is kan ik net zo goed open.

Het café is nog niet open. Marijke weet best dat het nog niet open is. Het staat op de deur: open vanaf 14:00. En in het weekend een uurtje eerder. Het is geen weekend, de dagen lijken op elkaar, heus, maar het is geen weekend. Dat weet ze best. Marijke weet best dat ze nog niet open zijn, maar de dag ging zo langzaam vandaag. Ze was wakker voor zevenen (zoals elke dag). Om kwart over zeven mocht ze eruit van zichzelf. En om acht uur had ze gegeten, was ze aangekleed en zat ze aan haar tweede kopje thee. De hulp komt op donderdag, dus ze maakte eerst even de boel aan kant, papier bij papier, plantjes water, de tv afgestoft. Ze heeft haar glas weggebracht – dat kan ze best zelf, zoveel is het niet – en Carla opgebeld (haar kleinzoon ligt in het ziekenhuis). Ze had de kaart voor Miekés verjaardag op de bus gedaan (de bus hangt op de gang) en naar buiten gestaard. (Ze wordt een oude vrouw, ze staart naar buiten.) Toen was het twaalf uur. Er was nog zoveel dag. Ze wilde niet wachten op de hulp, die praat zo hard en zegt zo weinig. Het is een prima vrouw, ontzettend goed in haar vak, maar Buurvrouw voelt zich het oudst wanneer de hulp er is. Dan voelt ze zich zo oud dat ze zich bijna weer jong voelt. Als een klein kind dat niet

voor zichzelf kan zorgen. Dus gaat ze weg. En draait ze haar rondje om. Dan doet ze eerst boodschappen en daarna gaat ze naar Morgen. Ze draait haar rondje vaak om de laatste tijd, ook al is het niet goed voor de zuivelproducten om zo lang buiten de koeling te zijn. Ze zou natuurlijk kunnen vragen of ze de pakken bij Morgen achter de bar in de koeling kan zetten, maar ze wil ze niet lastigvallen.

Ze wil ze niet lastigvallen, maar staat toch vandaag weer veel te vroeg op de stoep. Ze weet het, heus, maar wat moet ze anders. Ze is hier graag, ze vindt het fijn om te zitten en te kijken hoe de mensen van Morgen bezig zijn. Dat meisje dat er vandaag is beweegt onstuimig, beweeglijk, rusteloos, maar ze is lief. Marijke is haar naam even kwijt, dat heeft ze vaker. Dat vindt zij niet erg. Of ze doet alsof ze het niet erg vindt. Marijke noemen ze hier Buurvrouw. Dat is fijn. Als ze de buurvrouw is, dan is ze meer dan Marijke, dan heeft ze een rol. Dan hoort ze hier. En zo voelt het ook: op haar plek. Meer dan in haar appartement, in die hoge flat, met zoveel glas en zoveel oude mensen.

Mag ik de krant?

Natuurlijk.

De krant is eigenlijk te klein, dat vervelende tabloidformaat, alsof het wereldnieuws daarmee overzichtelijker wordt. Ze heeft een loep nodig, maar die neemt ze niet mee als ze van huis gaat. Oud worden is niet het probleem, toegeven dat je oud bent, daar begint het pas. Bovendien raakt ze die vergrootglazen om de haverklap kwijt. Ze bladert door de krant zonder iets te lezen. Wat moet ze, nu lezen zo moeilijk is? Televisiekijken zeker. Omroep MAX. Met al die programma's over eten, of pensions in het buitenland – ze is niet geïnteresseerd in pensions. Of hun eigenaren. Er is een BBC-kanaal waarop ze

Engelse detectives herhalen. Daar mag ze graag naar kijken. Maar het liefst zit ze hier, in Morgen, waar het personeel en de gasten om haar heen zwermen en zij niets hoeft te doen, behalve zitten en kijken. Of zoals nu. Met haar koffie en de krant met de kleine letters. Zo gaat het leven prima. Zo gaat ze rustig nog even door.

Hoe gaat het, buuf?

Z'n gangetje, lieverd, z'n gangetje.

Was u hier gister?

Zeker. Jij was vrij zeker? Het was rustig, heel rustig. Het is vaak rustig op woensdag hè? Tja, de mensen moeten natuurlijk werken. Dat weet ik heus. Maar het leek rustiger dan normaal. Alleen die mannen aan de bar waren er, die mannen met die band. En een paar van die jonge stelletjes. Niemand om mee te praten. Dat is niet erg hoor, ik hoef niet altijd te praten, ik vermaak me wel. Jasper was er wel natuurlijk. Aardige knul is dat, Jasper, ik ken hem al jaren. Aardige knul. Was jij er gister? Ik heb je niet gezien. Toch? Nee, ik heb je niet gezien. Of was je er wel? Ik bleef niet zo laat. De hulp kwam vandaag, dan ga ik vroeg aan de slag. Ik wil niet dat ze in een rotzooitje moet werken. Nee, dat is niets.

Loes weet dit. Iedereen in Morgen weet dit. Zoals ze ook weet dat ze op woensdag geen tosti hoeft, omdat Carla dan langskomt, en ze dan samen eten.

Ik at gister bij mijn ouders. Ik was er wel, even, laat op de avond. Maar u was al weg.

Gezellig.

Gezellig. Maar ik moet werken.

Werken?

M'n moeder klonk verbaasd.

Ik werk altijd op donderdag.

Het is je verjaardag.

Ik ben volwassen.

Kan niemand dan...

Nee.

Dat is niet waar. Iemand kon dan vast, Jasper bijvoorbeeld, ik val vaak genoeg in voor hem. Maar ik wilde niet ruilen, ik werk op donderdagen, ook als ik toevallig jarig ben. Ik ben volwassen en word nog veel volwassener. En mijn moeder moet leren dat dit een baan is. Een echte. Met verplichtingen.

Woensdag doen dan? vraagt ze.

Kan het niet vrijdag?

Vrijdag komen Jaap en Mieke.

O.

Kun je niet woensdag?

Jawel, maar...

Maar ik wil niet woensdag, denk ik. Woensdag is geen dag voor een verjaardag.

Woensdag is prima, zeg ik.
Kom je hierheen?
Ik ben volwassen. Ik kan best koken.
Ja ja ja. Maar dat is zo onhandig met de hond.
De hond kan toch prima mee.
Maar jouw buurt is zo ingewikkeld met parkeren en Peter rijdt niet graag in het donker.
Ik kom wel naar jullie.
Je kan blijven slapen.
Ik moet werken donderdag.
Ja, dat zei je.
Ik slaap wel gewoon thuis. Komt Felix ook?
Die zit in Zwitserland.
Natuurlijk. Zal ik een taart bakken?
Ik ga wel langs de banketbakker.
Natuurlijk.

Het is een gewone dag. Een gewone werkdag. En gewone dagen komen langzaam op gang. De mensen zijn op hun werk. En de mensen die niet op hun werk zijn, zijn niet hier. Die zijn thuis waarschijnlijk. Waar ze hun eigen koffie zetten, hun eigen glaasjes water pakken. Waar de wificode in hun telefoon is opgeslagen. Waar ze niet hoeven te wachten tot Buurvrouw de krant uit heeft (die ze nooit uit heeft). Waar geen laptopverbod is en er roze koeken zijn of appels (als ze niet zijn vergeten die te kopen).

Waar ze nog zoveel te doen hebben: zoomen, schrijven, dat rapport nog even lezen, de afwas, de was, de administratie, opruimen, zuigen, de badkamer dweilen, afleveringen kijken van het een of ander, een boek, een tijdschrift, de zaterdagkrant. Waar de kinderen bijna thuiskomen, waar de kinderen bijna naar zwemles moeten, of naar judo, of opgehaald van de bso. Waar ook vanavond weer gegeten moet worden, iets makkelijk, iets gezonds, iets wat ze lusten.

Of ze zijn niet thuis. En niet hier. Op een andere plek. In een ander café. Waar je kunt werken. En een extra grote koffie kunt bestellen. Waar er een speelhoek is voor de kinderen of

een stopcontact voor een laptop. Waar je chique broodjes eet of cake met dadels.

Het is een gewone dag. Een gewone werkdag. En dus zijn er klusjes, taakjes, dingetjes. Ik werk hier niet voor de klusjes, niet voor de taakjes, niet voor de dingetjes, maar ze moeten gebeuren. De bierglazen moeten schoon. Schoner. De wijnglazen zijn al schoon maar hebben watervlekken. De nootjes moeten bijgevuld. De tosti's moeten bijgevuld. De koekjes moeten bijgevuld (twee, drie, vier koekjes voor Loes). De wijn, het fris, worst en de kazen. De koffiebonen (nog een koffie? Nee, niet nog een koffie). De ijsmachine moet schoon: alle ijsblokjes eruit, schoonmaken, doorspoelen. Dat is koud en geen verjaardagwerk, maar als ik het vergeet, kom ik later slakken tegen. Slijmerige slangen, die achter in het geultje blijven zitten. Dus schep ik de machine leeg.

Buurvrouw stopt maar met proberen te lezen, maar ze blijft zitten. Het café is leeg, maar ze blijft zitten. De dagen hebben uren over. Uren die ze door moet zien te komen. Ze heeft geen functie meer. Niemand heeft haar nodig; als ze in bed blijft liggen is er niemand die haar mist. Ze helpt niemand meer, de mensen helpen haar, maar de hulp werkt contraproductief: nu ze zelf zo weinig hoeft te doen blijft er nóg meer tijd over. Tijd die ze weer door moet zien te komen. Ze blijft nog wel even zitten, gewoon nog even zitten. In Morgen verstrijkt de tijd vanzelf. Hier maakt het barmeisje schoon, lopen mensen in en uit, komt buiten de stad voorbij.

Ze moet zo nog terug naar de supermarkt, is het brood vergeten. Ze was weer te haastig. Ze had gedacht dat als ze oud zou zijn ze de tijd zou nemen voor de boodschappen. Even naar de markt, langs de bakker, de slager, de groenteboer. Een praatje maken, iets bijzonders kopen, iets lekkers koken. Ze deed het ook, de eerste jaren, had er zelfs schik in. Ze ging naar de markt voor kaas (een klein stuk, ze was maar alleen), op donderdag een verse stroopwafel. Ze kwam bij de Turkse bakker, de Syrische groenteboer, ze wisselde de visboer uit Marokko af met